

Redovisning rörande operativ förmåga

(Uppdragen 1d och 2a – regeringsbeslut 9, planeringsanvisningar 2004-09-30, Fö2004/2233/MIL och regeringsbeslut 4, ändring av regleringsbrev för 2005, 2005-02-17, Fö2005/327/MIL, Fö2004/3263/EPS.)

INNEHÅLL

1. Uppdrag 1d – OHQ med svensk ledning	2
1.1 Uppgiften	2
1.2 Sammanfattning	2
1.2.1 Försvarsmaktens förslag	3
1.2.2 Övergripande motiv och slutsatser	3
1.3 Redovisning	4
1.3.1 Analys av uppgiften	4
1.3.2 Referenser	5
1.3.3 Utgångsvärden EU	6
1.3.4 Utgångsläget för svensk insatsledning	12
1.3.5 Slutsatser	12
1.4 Beräkningar av resursbehov för att åstadkomma ett EU OHQ	14
2. Uppdrag 2a – Strid i bebyggelse. Utveckling av Försvarsmaktens förmåga till militära operationer i urban terräng (MOUT)	17
2.1 Uppgiften	17
2.1.1 Bakgrund	17
2.2 Sammanfattning	18
2.3 Insatsmiljön i urban terräng	18
2.3.1 Allmänt	18
2.3.2 Operativa och taktiska utmaningar i den urbana terrängen	19
2.4 Läget inom Försvarsmakten, överväganden och förslag	20
2.4.1 Läget inom Försvarsmakten	20
2.4.2 Överväganden	22
2.4.3 Förslag till åtgärder	24
2.4.4 Förslag till utveckling av insatsförbanden	26

1. Uppdrag 1d – OHQ med svensk ledning

1.1 Uppgiften

Ur regeringsbeslut 9, 2004-09-30, Fö2004/2233/MIL:

”1d. Försvarmakten skall redovisa under vilka förutsättningar ett militärstrategiskt högkvarter (OHQ) med svensk ledning skulle kunna organiseras med övriga truppbidragande länder för att leda en insats som engagerar svenska truppbidrag. Av redovisningen bör framgå vad som kan åstadkommas inledningsvis (2008) och på sikt (2011).”

Ur ändring av regleringsbrev för 2005, 2005-02-17, Fö2005/327/MIL, Fö2004/3263/EPS:

”1d. Försvarmakten skall senast den 2 maj 2005 redovisa ...” I övrigt enligt uppdragstext ovan.

1.2 Sammanfattning

Försvarmakten har funnit att det med nuvarande förutsättningar inte är realistiskt att utveckla ett nationellt militärstrategiskt högkvarter (OHQ) i Sverige för att ställa till EU:s förfogande.

Försvarmakten anser att nationellt inflytande på ledningskedjan kan uppnås genom att Sverige bemannar nyckelbefattningar inom de ledningsstrukturer som leder EU:s krishanteringsinsatser. Bemanningen syftar till att skapa insyn i och inflytande över den militära operationens planläggning och genomförande samt att säkerheten kan hanteras för svensk personal som deltar i EU-ledda militära krishanteringsoperationer.

1.2.1 *Försvarsmaktens förslag*

Inledningsvis (2008)

För ledning av nordisk battle group 2008 har planering tillsammans med Storbritannien påbörjats avseende utnyttjande av EU OHQ i Northwood. Storbritannien har föreslagit att *Key Nucleus*¹ om cirka 50 befattningar delas upp mellan Storbritannien (*Parent Nation*, PN) och Sverige (*Framework Nation*, FWN). Den svenska delen skulle då bestå av OpCdr, två till tre avdelningschefer (ACOS) och cirka 20 stabsofficerare. Utöver den svenska delen tillkommer cirka tio stabsofficerare från Finland och Norge. Samträning av de båda delarna i *Key Nucleus* (PN och FWN) behöver i detta fall ske under 2006.

På sikt (2011)

Vid kommande insatser med *Nordic Battle Group* (NBG) eller andra EU-insatser där Sverige är huvudsaklig truppbidragare är det naturligt att Sverige förordar att *Operational Commander* (OpCdr) och andra nyckelbefattningar inom utpekad EU OHQ bemannas med svensk personal.

Försvarsmakten föreslår att Sverige utvecklar sin förmåga till ledning på militärstrategisk nivå genom att utbilda, avdela och placera personal i befintliga staber, d v s:

- fast placerade samverkans- och planeringsofficerare vid potentiella EU OHQ, EU *Operations Centre* och SHAPE
- utser, utbildar och övar officerare i syfte att kunna bestrida *Operation Commander* (OpCdr), operationsledare och andra nyckelbefattningar i EU insatser
- permanentar och utvecklar det till 2008 avdelade planeringsteamet för att bli en del av EU *Multinational Crises Planning Team* (MNCPT).

Personalen bör förberedas för att bemanna valfritt OHQ. Nominering av OHQ för en specifik insats kan komma att styras mer av politiska hänsynstaganden än av planerad beredskap för t ex NBG.

1.2.2 *Övergripande motiv och slutsatser*

EU:s snabbinsatsstyrkor planeras att ledas från potentiella EU OHQ, vilka skall kunna leda snabbinsatsstyrkor som en del av en mindre eller större krishanteringsoperation. Storleken på krishanteringsoperationen kommer att bestämmas av de operativa kraven. Detta innebär att ett svenskt nationellt OHQ skulle behöva dimensioneras i enlighet med övriga EU OHQ.

---

¹ Ung. Grundläggande nationell bemanning av staben från det land som ställer OHQ till förfogande.

Ett OHQ som ställs till EU:s förfogande står i ständig beredskap att inom fem dagar påbörja stabsarbete och kan därför inte användas för nationella ledningsinsatser. Detta innebär att specifika lokaler måste avdelas. Lokalerna skall dimensioneras för att kunna ta emot upp till cirka 220 stabsmedlemmar från övriga medlemsstater, för att leda insats med EU styrkor upp till ett år. Dessutom behövs utrymmen för att ta emot *liaison-teams* från EU-länder som inte är truppbidragande, men ändå vill följa insatsen. Den grundläggande svenska bemanningen av ett OHQ bedöms uppgå till 50-60 personer av vilka cirka tio åtgår för att säkerställa att lokaler med ledningssystem svarar mot EU:s beredskapskrav. Försvarsmakten bedömer att ett sådant åtagande skulle innebära betydande ekonomiska konsekvenser och att det inte utgör ett realistiskt alternativ för en nation av Sveriges storlek.

Försvarsmakten bedömer att det finns tillräckligt antal OHQ inom EU för de behov som kan komma att uppstå. Idag har fem länder inom EU anmält att de utvecklar OHQ för att ställa till EU:s förfogande (Storbritannien, Tyskland, Frankrike, Italien, Grekland), dessutom kan NATO:s ledningsstruktur (SHAPE) komma att utnyttjas i enlighet med ”Berlin plus”.

För insats med mindre EU-styrkor (upp till 2 000 man) i civilmilitära insatser utvecklar dessutom EU ett *Operational Centre* inom ramen för EUMS i Bryssel.

OHQ inom ramen för FWN-konceptet (förklaras under kapitel 1.3.3) bedöms endast komma att användas vid insatser där en medlemsstat har starka nationella och historiska särintressen i ett område och vill genomföra en operation under ”EU:s flagga”. Detta bedöms inte vara ett alternativ för insatser med NBG.

1.3 Redovisning

1.3.1 *Analys av uppgiften*

Försvarsdepartementets grunder till uppgiften

Efter diskussion med handläggare på Försvarsdepartementet har det framkommit att det upplevs som att Sverige inte kommer att ha tillräcklig nationell påverkan avseende ledning av *Nordic Battle Group* (NBG). De flesta FWN-länder (för EU BG) ställer nationellt högkvarter till EU:s förfogande (ett EU OHQ) varvid de indirekt uppnår inflytande över ledningskedjan och egna styrkor. Försvarsmakten skall därför presentera möjligheter att till EU erbjuda och etablera ett svenskt högkvarter (EU OHQ) för att i första hand leda EU:s insats med EU BG då Sverige är FWN.

Avgränsningar och antaganden

Uppgiften är till sin karaktär tudelad:

1. Redovisning av förutsättningarna för ett EU OHQ med svensk ledning.
2. Redovisning av möjligheterna att utöva nationellt inflytande på svenska styrkor under EU:s ledning.

Det primära syftet är att skapa förutsättningar för nationell påverkan av bl a ledningskedjan, d v s inflytande. Det som i första hand avses är ledning av Nordic Battle Group men även påverkan på andra svenska insatser inom ramen för EU:s krishanteringsförmåga bör belysas.

Försvarsmakten skall inom ramen för detta presentera Sveriges förutsättningar att erbjuda EU ett OHQ på svensk mark. Försvarsmakten har frihet att dessutom redovisa andra möjliga lösningar i syfte att uppnå inflytande.

Övriga truppbidragande länder är identifierade för NBG 2008 men dessa kan komma att förändras på längre sikt. Redovisningen förutsätter att Sverige har ansvaret för samtliga delar av infrastruktur inom ramen för ett EU OHQ och att truppbidragande länder i huvudsak bidrar med personal.

Det pågår en omfattande och snabb utveckling av EU:s ledningsprocesser. I redovisningen används fastställda dokument och arbetsunderlag från EU. Detta innebär att detaljer kan komma att ändras i takt med att processen fortskrider.

1.3.2 Referenser

Av EU fastställda dokument:

EU Framework Nation Concept (11278/02 dated 25 July 2002)

EU Military C2 Concept. (11096/03 dated 3 July 2003)

EU Military Rapid Responce Concept (5641/1/03 REV 1 dated 16 Sept 2003)

EU Battlegroups Concept (10501/04 dated 14 June 2004)

Standards and Criteria for EU Battlegroups (7185/05 dated 9 March 2005).

Arbetsunderlag från EU:

C2 issues on the EU Battlegroups Concept (CCD 01-07/07 PLP 051/05 dated 15 march 2005).

1.3.3 Utgångsvärden EU

Kommandostruktur

Nedanstående bild åskådliggör ledningsnivåer inom EU (NATO) och Sverige. Av detta framgår att Insatsstaben i HKV Ny motsvarar EU:s militärstrategiska nivå och att Opstaben inom Operativa insatsenheten motsvarar EU:s operativa nivå.

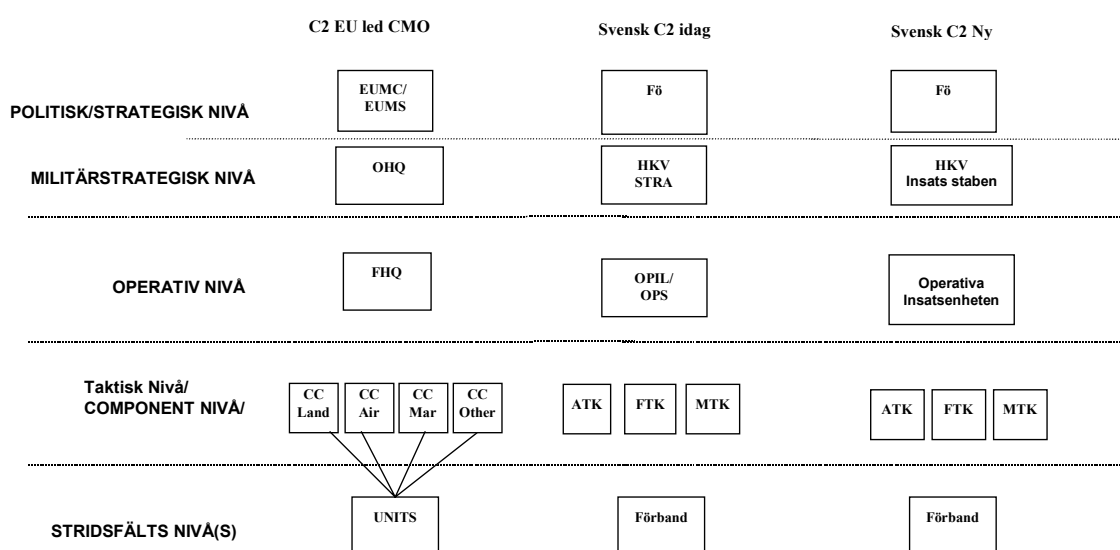

Bild 1: Ledningsnivåer inom olika ledningsorganisationer.

Nationellt inflytande sker enligt EU-konceptet (gäller även NATO) på politisk/militärstrategisk nivå (EUMC). Vid militärstrategisk nivå (OHQ) placeras nationella *liaison-teams* (samarbetsgrupper) för att tillvarata nationella intressen. Nationellt ansvar finns inom vissa funktioner, t ex logistik, transporter och underhållstjänst. Personal som ingår i staber på samtliga nivåer är ”internationella” och arbetar således för operationen och inte för sina respektive nationer.

Till sin karaktär kommer en EU-ledd militär *Crisis Management Operation* (CMO) alltid att vara multinationell (combined). Kommandostrukturen skall även vara anpassad (inneha förmåga) att leda en militär operation med resurser ur mer än en försvarsgren (joint).

Vid en EU-ledd CMO är därvidlag enkelhet, identifierbarhet och en tydlig militär *Chain of Command* styrande faktorer som syftar till att säkerställa ett kompetent och effektivt genomförande.

Europeiska Unionens råd har det övergripande ansvaret för genomförandet av en EU-ledd CMO. Stabsorganet är *Political and Security Committee* (PSC). *EU Military Committee* (EUMC) skall förse PSC med militära råd och rekommendationer vad avser planering och genomförande vid en EU-ledd militär CMO samt utöva militär vägledning inom alla relevanta militära aktiviteter. *Chairman of the EUMC* (CEUMC) representerar EUMC i PSC och är samtidigt främste *Point of Contact* (POC) för Operation Commander (OpCdr).

Director General of the EUMS (DGEUMS) stödjer EUMC med bl a strategiska bedömningar och militära aspekter rörande den strategiska planeringen (sträcker sig över alla Petersberg-uppgifter). Stabsorganet är *EU Military Staff* (EUMS) som skall förmedla ”*early warning*”, bedömanden, identifiering av europeiska nationella och multinationella styrkor, implementera policies och beslut.

De enda permanenta militära komponenterna avseende *Command and Control* (C2) -strukturen är *EU Military Committee* (EUMC) och *EU Military Staff* (EUMS)². Av det skälet måste kommandostrukturen skapas från antingen nationella, multinationella eller NATO-resurser i enlighet med EU:s medlemsstaters vedertagna principer för alla högkvarter (EU HQs).

OpCdr utnämns av Europeiska Unionens råd. Därefter förmedlar EUMC *Initiating Military Directive* (IMD) till OpCdr i syfte att möjliggöra utarbetandet av nödvändiga planeringsdokument, t ex *Concept of Operations* (CONOPS), *Statement of Requirement* (SOR) och OPLAN.

OpCdr ger direktiv till Force Commander (FCdr) samtidigt som han ansvarar för allt stabsarbete på militärstrategisk nivå (OHQ). Avsikten är att FCdr skall ges möjlighet att fokusera på verksamheten inom *Joint Operations Area* (JOA) inklusive direktiv till *Component Commanders* (CCdrs). Varje EU HQ Cdr skall erhålla så mycket stöd som det är möjligt från närmast högre nivå samtidigt som han tydligt definierar underlydandes ansvar.

Den exakta C2-strukturen vid en EU-ledd CMO är missionsberoende och erfordrar därför sk ”*case by case*”-analys. Utgångsläget är dock att C2-strukturen (under Pol-Strat nivå) i de mest komplexa situationerna består av tre nivåer. Vid mindre komplexa situationer (exempelvis EU BG) kan dock *Force HQ* (FHQ) kombineras med *Component Command HQ* (CCHQ).

---

² EU:s medlemsstater har kommit överens om att inte bygga upp en gemensam struktur av permanenta multinationella staber på operativ och taktisk nivå, i likhet med NATO. Det viktigaste skälet är att inte skapa dubbla bemanningsuppdrag för länder med två medlemskap (unnecessary duplication).

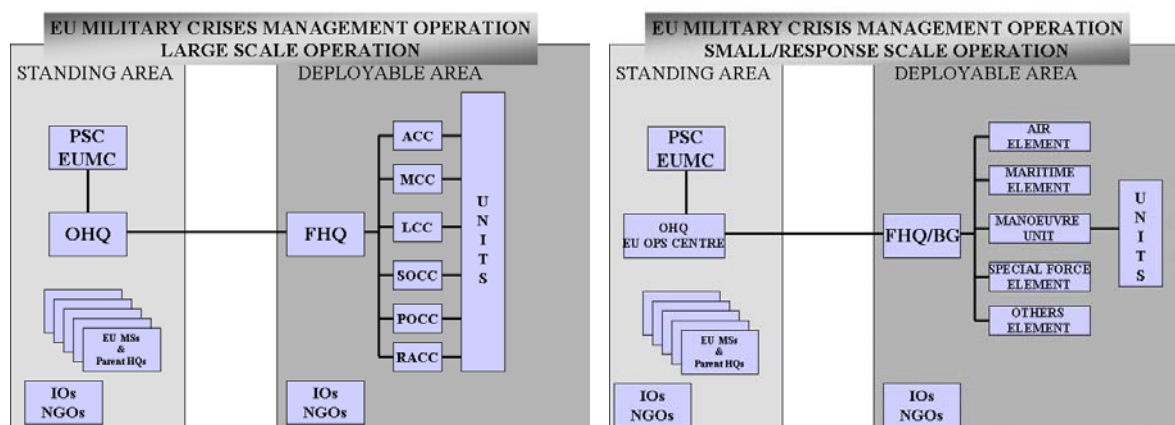
Militärstrategisk ledning (EU OHQ)

EU:s ledningsprinciper

EU:s militärstrategiska ledning kan genomföras inom ramen för två huvudalternativ:

- Alternativ 1 - Ledning med stöd från NATO (Berlin plus) vilket innebär att EU OHQ upprättas vid SHAPE.
- Alternativ 2 - Ledning utan stöd från NATO enligt två underalternativ:
  - a. Ledning från nominerat EU OHQ (5 till EU erbjudna nationella OHQ plus *EU Operations Centre*)
  - b. Ledning från OHQ inom ramen för *Framework Nation* (FVN) (jmf Operation ARTEMIS).

Insats med EU BG kan vara antingen inledningen på en större eller en separat mindre EU-ledd krishanteringsoperation. Följande bilder beskriver på en övergripande nivå de två huvudprinciperna för ledning med EU resurser.

Bild 2 Ledningsstruktur för större eller separat mindre EU-ledd krishanteringsoperation.

Anm: Efter initial insats med EU BG kan ansvaret för ledning av långvarig kris-
hanteringsinsats eventuellt komma att överföras från EU till FN.

Civil-militära cellen och Operations Centre

I december 2003 gavs EU:s Generalsekreterare/Höge Representant (GS/HR) i uppgift att upprätta en civil-militär cell vid EU:s militära stab (EUMS). Syftet med cellen är att förbättra EU:s förmåga att planera inför krishanteringsuppgifter, vilket inbegriper bättre möjligheter att utöva tidig förvarning, lägesbedömning och strategisk planering. Ett annat viktigt syfte är att skapa större samstämmighet mellan EU:s civila och militära krishanteringsstrukturer. Cellen skall ha initial operativ förmåga i april 2005 med följande uppgifter:

- strategisk planering (beredskap, civil/militär/civil-militär krishantering)
- expertinstans för hantering av det civil-militära gränssnittet (bl a utveckling av doktriner)
- tillfällig förstärkningsresurs för de till EU erbjudna nationella högkvarteren
- ansvar för att snabbt kunna sätta upp ett *Operations Centre*
- stöd vid samordning av civila operationer.

Vid behov kan Europeiska Unionens råd besluta om upprättande av tillfälligt militärstrategiskt högkvarter (OHQ) vid EUMS – ”*Operations Centre*” – för att leda autonoma krishanteringsinsatser. Detta gäller i synnerhet de fall där en civil-militär insats krävs eller då inget nationellt högkvarter har utsetts (nominerats). När ett sådant beslut har fattats ligger ansvaret för implementeringen hos centrets ”permanent kärna”, förstärkt dels med dubbelhattade personer från bl a den civil-militära cellen, EUMS och rådssekretariatet, dels med personer från medlemsstaterna. Fullt bemannat kommer operationscentret att omfatta cirka 90 personer. Balansen mellan civil och militär personal beror på uppgiftens karaktär.

Operations Centre skall ha initial operativ förmåga inom fem dagar från Rådets beslut om aktivering och vara fullt operativt inom 20 dagar. Det skall vidare ha kapacitet för att leda en operation som omfattar upp till 2 000 personer. Centret skall vara etablerat den 1 januari 2006.

EU OHQ dimensionerande krav

Ett EU OHQ skall dimensioneras mot uppgiften att leda en sammansatt markstyrka av storleksordningen 60 000 man plus erforderliga understödsresurser (flyg och marin) inom ett planeringsavstånd av upp till 6 000 km från Bryssel under ett år. För detta krävs en infrastruktur med plats för cirka 220 stabsmedlemmar samt möjligheter att kunna ansluta samverkansteam från EU:s medlemsstater (samt från andra truppbidragande länder). För mindre operationer kan antalet stabsmedlemmar minskas med hänsyn till operationens särskilda krav.

Ett EU OHQ skall:

- kunna aktiveras stegvis
- vara *combined* och *joint* (omhändertar multinationella stabsofficerare bl a vad avser säkerhetstjänst)
- kunna påbörja planering inom fem dagar.

Anm: EU OHQ erhåller politisk styrning och strategisk inriktning från PSC via CEUMC.

Inom EU har fem medlemsstater anmält att de kan ställa OHQs till förfogande: Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Italien och Grekland.

För en trovärdig förmåga till ledning krävs en väl samtrimmad strategisk ledning (politisk strategisk-militärstrategisk med stöd av strategisk underrättelsetjänst) för att kunna uppfatta, planera och leda en insats. EU-organisationen kan inte uppfylla alla dessa krav. NATO (SHAPE) samt Storbritannien och Frankrike har en beprövad förmåga i detta avseende.

Storbritannien har i dag en i stort sett färdig infrastruktur för ett EU OHQ, så även Frankrike och Tyskland. Det brittiska EU OHQ har övat med reducerad personalstyrka under CME 04. Frankrike har lett en begränsad operation (ARTEMIS) med tillfälliga resurser för ett OHQ. Den nyupprättade infrastrukturen för ett EU OHQ i anslutning till ett signalregemente i Paris avses övas under MILEX 05.

Det brittiska EU OHQ är fysiskt grupperat i anslutning till det brittiska nationella PJHQ (Permanent Joint Headquarters) i Northwood och kan därmed stödjas av ”moderhögkvarteret”. De olika länderna har något varierande lösning på stödfunktioner och kopplingar till sk moderhögkvarter.

Inom ramen för utveckling av organisationen för ledning av snabbinsatsstyrkor pågår ett arbete med att utveckla ledningen på militärstrategisk nivå. Beredskapskraven avses förändras så att de bättre svarar upp mot EU BG krav. Det innebär att ett EU OHQ för ledning av NBG 2008 kommer att konfirmeras i samband med Battle Group Generation Conference (BGGC) i november 2006.

Bemanning av OHQ med nationell personal (exempel från Storbritannien)

Redovisningen nedan utgår från det brittiska OHQ men principerna gäller även de övriga ländernas OHQ.

Sammantaget uppgår värdnationens grundläggande bemanning av ett EU OHQ till 50-60 personer (*Key Nucleus/Primary Augmentees*³). Av dessa är en kärna om cirka tio personer ständigt avdelade för att hålla system och lokaler i drift.

---

³ Ung: Primär förstärkningspersonal (kort inställelsetid)

Ett planeringsteam om cirka 20 personer finns grupperat i det nationella högkvarteret (PJHQ) men kan omedelbart flytta över till EU OHQ för att påbörja/fortsätta planering av insats med EU-styrkor. Detta utgör grunden för ett multinationellt planeringsteam (*Multinational Crises Planning Team, MNCPT*).

Värdsnationen svarar även för övrig initial bemanning av EU OHQ. Dessa personer har andra befattningar i det nationella högkvarteret men övergår till nyckelbefattningar inom EU OHQ då det aktiveras.

För att kunna ta emot övriga medlemsländers stabsmedlemmar (*Primary och Additional Augmentees*) finns ett ”*OHQ Activation team*” avdelat (sju personer) som svarar för utbildning, mottagande och administration av tillkommande personal.

Anm: Värdsnationen besätter även befattningar inom ramen för *Augmentees*.

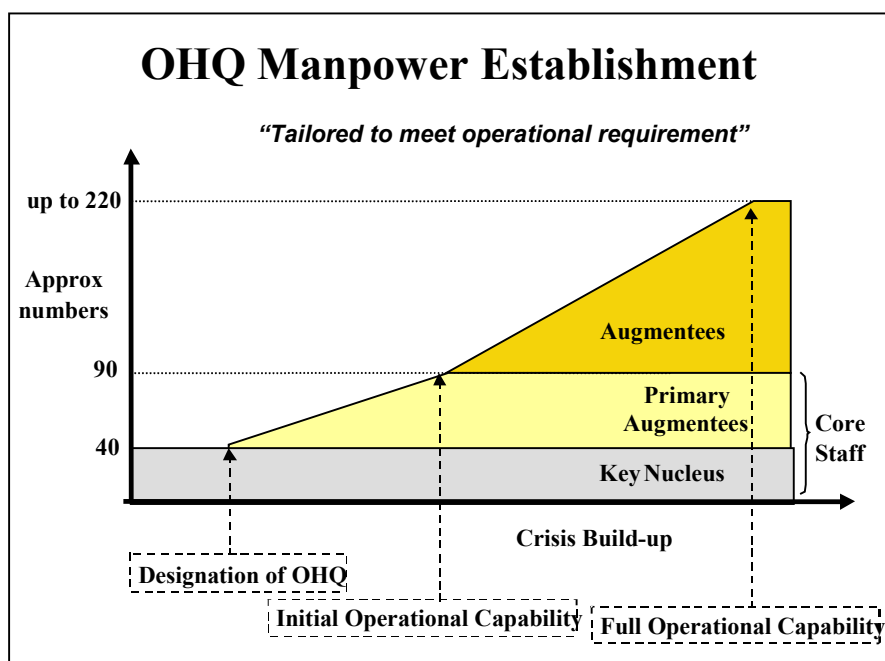

Bild 3 Personell tillväxt inom OHQ

FWN OHQ

FWN OHQ har tidigare utnyttjats för att uppnå initial effekt inom EU:s krishanteringsförmåga då inget av EU godkänt OHQ har funnits tillgängligt (jmf Op AR-TEMIS). FWN OHQ nämns inte i tillgängliga EU-dokument som en möjlighet för beredskap och insats med EU BG.

Slutsatser

EU BG-package kommer att i första hand ledas från ett av de fem EU OHQ och i undantagsfall från *EU Operations Centre*. Något av de till EU erbjudna OHQ kommer att beredskapssättas för att svara upp mot EU BG beredskapskrav. Alternativet med SHAPE som ett EU OHQ är ett planeringsalternativ och kan därmed inte uteslutas.

1.3.4 *Utgångsläget för svensk insatsledning*

Insatsledning 2005

Svenska doktriner är interoperabla och tillämpliga på internationella operationer enligt EU-konceptet.

Dagens ledningsorganisation är dimensionerad och organiserad för att leda nationella operationer/insatser samt stödja utlandsstyrkan, bl a arbetsgivaransvar.

Planerad ledning av NBG 2008

För ledning av nordisk BG 2008 har planering tillsammans med Storbritannien påbörjats avseende utnyttjande av EU OHQ i Northwood. Storbritannien har föreslagit att *Key Nucleus* om cirka 50 befattningar delas upp mellan *UK (Parent Nation, PN)* och Sverige (*Framework Nation, FWN*). Den svenska delen skulle då bestå av OpCdr, två till tre avdelningschefer (ACOS) och cirka 20 stabsofficerare. Utöver den svenska delen tillkommer cirka tio stabsofficerare från Finland och Norge. Samträning av de båda delarna i *Key Nucleus* (PN och FWN) behöver i detta fall ske under 2006.

1.3.5 *Slutsatser*

Övergripande

Svenska styrkor som ställs till EU:s förfogande för krishantering kan vara NBG eller andra förband anmälda i EU:s styrkeregister. Det finns ett svenskt politiskt och militärt intresse av att kunna påverka ledning på militärstrategisk nivå oavsett i vilken typ av insats svenska förband deltagar.

För en trovärdig förmåga till ledning krävs en väl samtrimmad strategisk ledning (politisk strategisk-militärstrategisk med stöd av strategisk underrättelsetjänst) för att kunna uppfatta, planera och leda en insats. EU-organisationen kan inte uppfylla alla dessa krav varför det åvilar den nation som erbjuder ett EU OHQ att tillhandahålla dessa förmågor.

I dagsläget finns ett stort antal ledningsmöjligheter inom EU. Dels finns möjligheten att nyttja SHAPE, dels finns möjligheten att nyttja ett av de fem OHQ som inom de närmaste åren når operativ status och kan ställas till EU:s förfogande. Utöver detta finns också möjligheten att vid mindre civilmilitära insatser nyttja *Operations Centre*. Med utgångspunkt i att det finns minst sju presumtiva OHQ till förfogande drar Försvarsmakten slutsatsen att det inte råder brist på militärstrategiska högkvarter inom unionen.

OHQ inom ramen för FWN-konceptet bedöms endast komma att användas vid insatser där en medlemsstat har starka nationella och historiska särintressen i ett område och vill genomföra en operation under "EU:s flagga". Detta bedöms inte vara ett alternativ för insatser med NBG.

Om Sverige skulle erbjuda EU ett OHQ skulle det innebära en tydlig internationalisering av svensk insatsledning och utökade möjligheter att utöva kontroll under en EU-operations alla faser (initialt planeringsteam, *Key Nucleus*, stöd och infrastruktur). Bl a med hänsyn till kostnader upplevs inte detta som ett realistiskt alternativ för Sverige. Sammanfattningsvis uppgår investeringskostnader till cirka 70 miljoner kronor och driftskostnader till minst 50 miljoner kronor per år (grund för beräkningar enligt kapitel 1.4). Med Försvarsmaktens ansträngda planeringsläge bedöms en inplanering av medel för att åstadkomma ett EU OHQ komma att kräva omfattande omprioriteringar.

Formellt lyder en OpCdr under CEUMC (med milreps från medlemsstaterna) och den nationella beslutskedjan är delvis överförd till EU. Som Försvarsmakten ser det kan de nationella behoven i dagsläget tillgodoses genom att påverka bemanningen och tillsättandet av stabsmedlemmar och chefer inom EU:s permanenta struktur.

Möjligheter inledningsvis (2008)

Sverige har valt att närma sig Storbritannien (befintligt EU OHQ) med bemanning enligt kapitel 1.3.4.

Nationellt inflytande på ledningen av Nordic Battle Group kan erhållas genom en svensk OpCdr då denne kan ges fullständigt befäl⁴ över de svenska förbanden, vilka utgör huvuddelen av NBG-package. Det skall samtidigt betonas att det är viktigt för Sverige att Storbritannien engageras i sådan omfattning att det blir naturligt att utnyttja brittiska strategiska resurser där vi har brister (ledning, underhållstjänst m m).

---

⁴ **Fullständigt befäl** (Full Command, FULL COMD) innebär befogenhet för en överordnad militär chef att ge uppdrag eller uppgifter till underställda chefer omfattande alla aspekter av militära operationer med tillhörande administrativ och logistisk verksamhet. Fullständigt befäl är alltid en nationell suveränitet som aldrig kan ges till en internationell styrkechef.

Möjligheter på sikt (2011)

På sikt är det möjligt att påbörja upprättande av ett ”EU OHQ på svensk mark”! Försvarsmakten anser dock att detta inte är försvarbart av resursskäl, det är inte heller efterfrågat inom EU.

Försvarsmakten föreslår att Sverige utvecklar sin förmåga till ledning på militärstrategisk nivå genom att utbilda, avdela och placera personal i befintliga staber, d v s:

- fast placerade samverkans- och planeringsofficerare vid potentiella EU OHQ, EU *Operations Centre* och SHAPE
- utser, utbildar och övar officerare i syfte att kunna bestrida *Operation Commander* (OpCdr), operationsledare och andra nyckelbefattningar i EU insatser
- permanentar och utveckla det till 2008 avdelade planeringsteamet för att bli kunna ingå i *Multinational Core Planning Team* (MNCPT).

Personalen bör förberedas för att bemanna valfritt OHQ. Nominering av OHQ för en specifik insats kan komma att styras mer av politiska hänsynstaganden än av planerad beredskap för t ex NBG.

1.4 Beräkningar av resursbehov för att åstadkomma ett EU OHQ

Dagens stabsplatser (HKV, OPIL) inrymmer inte den infrastruktur som krävs vid upprättande av ett EU OHQ. Av främst sekretesskäl måste ett EU OHQ grupperas i en byggnad separerad från nationell stab. Dock kan yttre skydd (skalskydd) för svenskt militärt område utnyttjas efter anpassning till EU:s krav. För närvarande har Försvarsmakten inte tillgång till den tekniska ledningskapacitet som erfordras för att upprätta samband mellan EU OHQ och EU FHQ (satellit, krypto, m m).

Grundvärden avseende personal för att organisera ett svenskt OHQ:

- Officerare, tekniker m m som iordningställer, drifhåller och utvecklar ledningsplats och tar emot svenska/utländska stabsofficerare när EU OHQ organiseras.
- En svensk kaderorganisation med avdelad nyckelpersonal (50 till 60 personer) som i huvudsak deltar i förberedande militärstrategisk planering samt planerar för, övar och utvecklar ett svenskt EU OHQ.
- Tillförsel av ytterligare personal för insatsledning på militärstrategisk nivå.
- Förhyrning eller anskaffning av lokal som uppfyller säkerhetsmässiga och funktionella krav för ett EU OHQ.
- Kontinuerlig drift av stabsplatsen (lokalvård, datorer, nätverk, lednings- och säkerhetssystem, etc) med ständig beredskap för att kunna användas som ett EU OHQ.

Till detta kan komma behov av att ordna skyddad förläggning för stabspersonal.

Personalkostnader

Personal ständigt avdelad för att hålla system och lokaler i drift enligt EU:s krav (cirka tio personer) cirka 5 miljoner kronor per år.

Försvarsmakten har i arbetet med ledning av EU BG 2008 utökat Försvarsmaktens personalram med 20 officerare avsedda för ledning på militärstrategisk nivå. Dessa kan användas som ett planeringsteam inom EU OHQ.

Utöver detta tillkommer vid upprättandet av ett svenskt EU OHQ cirka 30 st ”Key Nucleus”. Merkostnaden för dessa är sannolikt försumbar men p g a att de tas ur ordinarie verksamhet påverkas denna. Alternativt utökas personalramen med 30 officerare vilket innebär en ytterligare kostnad på 15 miljoner kronor per år.

Lokalbehov inklusive CIS

Kostnad för hyra (FORTV) av 220 arbetsplatser bedöms till 5,5-18 miljoner kronor per år beroende på fastighetens läge inom Stockholmsområdet. Dessutom kommer krav på att kunna mottaga ”liaison teams” från de EU-länder/truppbidragande nationer som önskar följa operationen. (Arbetsplatser för upp till 100 personer, bedömt 3-9 miljoner kronor per år.)

Till detta kommer kostnader för stödtjänster som IT-stöd, kopiering, säkerhet m m. Informationssystem exklusivt för EU (220 arbetsplatser). Investeringsbehov bedöms till cirka 70 miljoner kronor och driftskostnaderna till cirka 30 miljoner kronor per år.

Osäkerhetsfaktorn för kostnadsberäkningarna bedöms som stora bl a avseende säkerhetsarrangemang för stabspplatsen samt eventuellt behov av förläggningsutrymmen för stabspersonalen inom skyddat område.

Erfarenheter från uppbyggnad av det brittiska OHQ ger vid handen att det tar mellan två och tre år att åstadkomma ett OHQ med initial förmåga under förutsättning att det finns tillgång till en användbar lokal. Det är med detta som grund rimligt att motsvarande uppbyggnad i Sverige skulle kunna klaras av inom tre till fem år.

Sambandssystem för OHQ till FHQ

Enligt EU:s ledningskoncept skall ett EU OHQ ansvara för sambandet ner till FHQ-nivån och bör innehålla:

- telefon och fax (öppen och krypterad)
- dataöverföring (öppen och krypterad)
- internet
- videokonferens (krypterad)
- C2 data (krypterad).

FM SatCom kan användas som bärare av informationen, möjligtvis behöver ytterligare markutrustningar anskaffas. Satellitbandbredd kostar 1 miljoner kronor per Mbit och år. Försvarmakten bedömer att 5 Mbit kan användas som planeringsantagande.

(Storbritannien bedömde behovet i Irak till 5 Mbit men behövde i praktiken 50 Mbit.)

Merutnyttjande av ett EU OHQ

Ett EU OHQ består i princip av en lokal som står i beredskap för att användas inom ramen för EU:s krishanteringsförmåga. Ett potentiellt EU OHQ kan komma att ha olika beredskap beroende på om det står i beredskap för insats med snabbinsats eller endast har grundberedskap.

Ett potentiellt EU OHQ (infrastrukturen) kan användas för övningar, konferenser och utbildning av svensk och EU-personal men ej för annan ledning av svenska förband. När EU OHQ aktiveras avbryts all annan bokad verksamhet.

Sammanfattande kostandsbedömning

Kostnadsberäkningarna är gjorda i syfte att i grova termer visa på storheter. Sannolikt är beräkningarna tilltagna i underkant. Som exempel på en kostnadsdrivande osäkerhetsfaktor kan nämnas krav på säkerhetsarrangemang för stabsplatsen, utökning av personalram, eventuellt behov av förläggningsutrymmen inom skyddat område samt anskaffning av sambansutrustning. Sammanfattningsvis uppgår investeringskostnaderna till cirka 50 miljoner kronor och driftskostnaderna till minst 50 miljoner kronor per år. Med Försvarmaktens ansträngda planeringsläge bedöms en inplanering av medel för att åstadkomma ett EU OHQ komma att kräva omfattande omprioriteringar.

2. Uppdrag 2a – Strid i bebyggelse. Utveckling av Försvarens förmåga till militära operationer i urban terräng (MOUT)

2.1 Uppgiften

Ur regeringsbeslut 9, 2004-09-30, Fö2004/2233/MIL:

”Försvarmakten skall redovisa förutsättningarna för, konsekvenserna av samt olika handlingsalternativ för att öka förmågan till strid i bebyggelse för såväl insatsförband med hög beredskap som för långsiktig kompetens och utveckling. Uppdraget skall redovisas senast den 30 april 2005.

Handlingsregler:

Denna förmåga skall kunna användas för utveckling av förbandsbidrag för bland annat EU:s krishanteringsförmåga.”

2.1.1 Bakgrund

Utdrag från försvarsbeslutspropositionen 2004/05:5, sida 55:

”Erfarenheter från konflikter under det senaste decenniet och den internationella utvecklingen tyder på att det framtida stridsfältet, i många typer av konflikter, till övervägande del omfattar strid i urbaniserad miljö. Därför är utveckling av denna förmåga av central betydelse för genomförandet av både internationella och nationella uppgifter. Regeringen har tidigare beslutat att Försvarmakten skall ha förmåga till strid i bebyggelse.

I insatsorganisation 2004 finns sex stadsskyttebataljoner avsedda för strid i bebyggelse. Förbanden har föråldrad organisation och materiel. Försvarmakten föreslår att samtliga stadsskyttebataljoner avvecklas. En mekaniserad lätt bataljon skall utvecklas till kompetens- och förmågebärare avseende strid i bebyggelse. Den är enligt den redovisade planeringen operativ först 2012. Intill dess skall den för internationella insatser avsedda mekaniserade bataljonen med pansarterrängbilar vara huvudsaklig kompetensbärare för strid i bebyggelse. Denna bataljon grundutbildas dock inte, utan utbildas enbart för specifika internationella missioner.

Det är viktigt att förmågan till strid i bebyggelse initialt hålls samman för att säkerställa att kompetensen byggs upp på ett effektivt sätt.

Regeringen anser att det ovanstående visar att en reell förmåga till strid i bebyggelse uppnås först 2012, vilket enligt regeringens mening är otillfredsställande. Därför avser regeringen att ge Försvarmakten i uppdrag att senast den 30 april 2005 redovisa hur förmågan till strid i bebyggelse bedöms kunna öka under perioden 2005–2014.”

Försvarens redovisning baseras i huvudsak på en rapport utformad av Markstridsskolan (MSS), som under flera års tid bedrivit studier i ämnet och utvecklat koncept för strid i urban terräng. Under arbetet har representanter för marinen (amfibiekåren) medverkat. Underlaget är berett inom HKV.

2.2 Sammanfattning

Ett avgörande steg i Försvarsmaktens reformering mot ett ”insatt insatsförsvar” är att insatsorganisationen behärskar förmåga att genomföra militära operationer också i den urbana terrängen. Förmågan skall vara en naturlig del av den grundläggande försvarsförmågan inom ramen för huvuduppgiften väpnad strid.

Försvarsmakten avser den kommande perioden att gå vidare med utvecklingen av förmåga till militära operationer i urban terräng till lands och i den marina miljön, genom att dels utveckla vissa förband mot spetsförmåga, dels söka utveckla denna förmåga på bredden inom insatsorganisationen.

Försvarsmakten har sedan lång tid utvecklat koncept och planer för hur utbildning och övningsverksamhet skall bedrivas. Den nuvarande bristen på utbildningsanordningar för ändamålet utgör dock en allvarlig begränsning för att nå erforderliga utbildningsmål i förband. Planerad byggnation under 2005 har stoppats. Tidsmässigt kan detta komma att minska möjligheterna att nå utbildningsmål MOUT vid Nordic Battle Group. Försvarsmakten vill särskilt understryka vikten av att Regeringskansliet snarast undanröjer hindren för utbyggnad.

2.3 Insatsmiljön i urban terräng

2.3.1 *Allmänt*

Militära Operationer i Urban Terräng (MOUT) har under de senaste åren varit föremål för en omfattande utveckling. I takt med att massarméerna förvandlats till behovssammansatta stridsgrupper har taktiken och tekniken förfinats.

Urban terräng, som förut undveks p g a hänsyn till den civila befolkningen och de militära svårigheterna, har numera hamnat i fokus vid krishantering. Den urbana terrängen erbjuder vidare ett gott skydd för den som vill gömma sig för att slå till överraskande eller terrorisera.

Parterna i dagens väpnade konflikter är ofta svåra att identifiera vid genomförandet av insatser. Parternas offensiva enheter kan utgöras av både låg- och högutbildade soldater som förfogar över vapensystem av blandad teknologinivå. Ibland iklädda uniform, ibland uppträdande i civila kläder. Härtill kommer förekomsten av civila icke-kombattanter, infrastruktur av vital betydelse för samhällets funktion, m m som inte får komma till skada.

Den tekniska utvecklingen har också inneburit en omfattande förändring av förutsättningarna för bl a ledning och kommunikation, t ex med en mobiltelefon leda, kommunicera och överföra information i realtid.

Det är mot denna insatsmiljö som Försvarsmakten måste utveckla sin förmåga att verka i olika konfliktnivåer. Insatsförbanden skall träna och övas för en insatsmiljö som kan sammanfattas i begreppet ”*Three Block War*”⁵. Uttrycket beskriver en situation där enheterna ena stunden delar ut mat och humanitär hjälp till behövande, för att i nästa stund söka hålla isär två parter inom ramen för en fredsfrämjande operation. Slutligen kan förbandet vara involverat i intensiv väpnad strid mot en militärt utrustad motståndare, dold i den bebyggda terrängen. Allt detta kan ske på en och samma dag inom ett och samma område och beröra en och samma taktiska enhet. Förband måste därför utveckla stor flexibilitet byggt på insiktsfull kunskap och förmåga att verka med militära medel till gagn för de syften som insatsen kräver.

2.3.2 Operativa och taktiska utmaningar i den urbana terrängen

Militära operationer i urban terräng är mångfacetterade i sin karaktär. Behoven av att kunna lösa olika uppgifter, samtidigt eller sekventiellt med kort varsel, ställer höga krav på omdöme, kunskaper och färdigheter hos chefer och personal. Härtill krävs en uppsättning flexibla förmågor, som endast kan uppnås genom allsidigt sammansatta förband/stridsgrupper med för ändamålen adekvat utrustning. En viktig erfarenhet ur logistisk synvinkel, är att uppträdande i urban miljö är resurskrävande, såväl vad avser mängden förnödenheter som allsidigheten, t ex behovet av specialammunition.

I urban terräng måste särskilda hänsyn tas för att skydda känslig infrastruktur. Svårigheten att skilja mellan kombattanter och icke-kombattanter innebär en försvarande faktor när det gäller att rätt bedöma vilka militära åtgärder som kan och bör vidtas. Samtidigt ger den urbana terrängen ökade möjligheter för fientliga parter att utöva asymmetriska angreppsmetoder.

Att minimera skadorna på civila och civil egendom ställer bl a krav på precisionsbekämpning och att undvika strid i vissa områden. Bebyggelse och osäkerheter om angreppsmetoder och vapen, förekomsten av icke-kombattanter i en stridszon, medför att tempot i framryckning nedgår och problem uppstår att säkra terrängen och beständigt undanröja hot inom ett avdelat område.

Till skillnad från traditionell stridsmiljö, i småbruten obebyggd terräng, är den urbana terrängen alltför komplex för att kontrolleras i sin helhet. Det är viktigt att förbanden finner nya former för kommunikation, framryckning och samverkan, samt identifierar vad som för de militära syftena skall utgöra fokus, områdes/objekts funktionella, sociala eller politiska betydelse etc.

---

⁵ General Charles C Krulak, USMC

Vid insatser i urban terräng måste särskilda åtgärder vidtas för att möta de behov och krav på information som uppstår bland civilbefolkning, media och olika parter i en konflikt. Det är viktigt att där så är möjligt upprätta nära samarbete med lokala myndigheter och organisationer i området. I den urbana miljön, har också medias närvaro blivit en naturlig del i konfliktområdet. Det finns behov av att kunna utföra informationsoperationer för att säkerställa att förmedlingen av information är korrekt och stödjer de militära avsikterna.

Sammantaget ställer den urbana stridsmiljön krav på överväganden på olika nivåer, avseende så k *Rules of Engagement* och insatsregler för enskilda enheter måste vara kända inom förbanden innan den militära verksamheten kan påbörjas.

2.4 Läget inom Försvarmakten, överväganden och förslag

2.4.1 *Läget inom Försvarmakten*

Insatsorganisationen av idag baseras i huvudsak på arvet av de förutsättningar som gällde för försvar mot väpnat angrepp, d v s högintensiv strid på den övre delen av konfliktskalan i syfte att bevara landets suveränitet och fortlevnad. Det var viktigt att kunna möta fienden i den för manöver och eldöverlägsenhet viktiga terrängen i anslutning till landstigningsstränder, gränsövergångar eller vägsystem. Givet Försvarmaktens roll att skydda befolkningen från krigets umbäranden, var det naturligt och nödvändigt att söka militära avgöranden i terrängavsnitt skilt från bebyggelse och undvika grupperingar i städer.

En stor del av fordon och materiel inom de markstridsrelaterade förbanden⁶, bygger på behovet av att kunna uppträda i olika slag av terräng vid sidan av vägar m m. Utveckling och anskaffning av vapen och ammunition, har dimensionerats mot de normalt förekommande sikt- och stridsavstånd, samt mot de typer och mängder bekämpningsvärda mål som sammanträffar i terräng av olika beskaffenhet. Stora ansträngningar har vidtagits för att söka maskera och skydda grupperingar i terrängen från upptäckt och bekämpning. Dessa krav har i stor utsträckning styrt utvecklingen av operationskonsten, taktik och stridsteknik, förbandsutveckling och utbildning, som sammantaget utgör ett väsentligt arv av idag.

---

⁶ Manöverenheter ur armén, amfibieförband, basskyddsenheter inom marinen och flygvapnet, ledningsförband, underrättelseförband, understödsförband, skydd och logistik som har en roll i verkan på marken. Till detta skall läggas förband som ur ett marin- respektive luftoperativt perspektiv kan understödja verksamhet på marken.

Kraven på Försvarsmakten att kunna möta väpnat angrepp från annan nation, har lett fram till att den huvudsakliga utbildningstiden, vid de markstridsrelaterade förbanden, officersutbildning m m idag fokuserar på förmåga att genomföra väpnad strid i terräng skilt från bebyggelsen. Det skall i sammanhanget anföras att dessa åtgärder i huvudsak är nödvändiga eller användbara också i den urbana terrängen. För att utveckla förmåga i urban terräng är därför steget inte så stort som ovanstående beskrivning kan ge vid första intrycket.

Den urbana terrängen ställer emellertid upp en ny dimension av krav. Inom givna tids- och resursramar går det som bekant inte att fylla på med ytterligare krav och tro att allt kan uppnås. Det är därför nödvändigt att vända på förhållandet och applicera utbildningsbehov för grunderna i uppträdande och stridsteknik i ett urbant perspektiv och välja bort en del av färdigheterna i obebyggd terräng. Mycket går att genomföra utan specialanläggningar, men sådana är nödvändiga för att kunna öva med skarp ammunition.

Försvarsmaktens förmåga att genomföra operationer i urban terräng är idag begränsad. Arvet från ett fåtal förband, som utvecklats och upprätthållit förmågan på en relativt god nivå, består. Olika satsningar har över tiden gjorts för att utveckla taktik och stridsteknik vid skolor och centra och temat förekommer i officersutbildningen och på en rad fältövningar, om än i begränsad omfattning. Snart 15 år av erfarenheter från militära operationer på Balkan utgör dock en påtaglig grund för att driva utvecklingen framåt. Sedan ett antal år tillbaka, har en rad olika verksamheter genomförts, som syftar till att höja förmågan. Effekten av dessa åtgärder kommer i större omfattning att märkas under 2007 och fokuseras bland annat på att höja förmågan inom *Nordic Battle Group*.

Att sätta igång verksamheten på stor bredd med syftet att nå förbandsmål kräver vissa grundförutsättningar. Instruktörer och chefer med tillräckliga kunskaper om verksamheten måste utbildas, viss materiel måste tillföras. Instruktioner och säkerhetsbestämmelser för att bedriva övning och att leda förband på olika nivåer måste i viss utsträckning utvecklas vidare. Försvarsmakten har idag byggt upp en kärna av experter, samt en kader av instruktörer och officerare, som förstår hur man tränar och hur man som förbandschef på olika nivåer bör leda sina enheter. Chefer och instruktörer kan inom kort vara utbildade i erforderlig utsträckning för att bredda kunnandet i organisationen. Härutöver finns idag hyggliga förutsättningar att studera handböcker och reglementen, delta i fältövningar och specialkurser.

Utvecklingen mot en grundläggande försvarsförmåga, där den urbana terrängen utgör en väsentlig del bör bedrivas på bredden. Förband, skolor och centra arbetar på bredden med stöd av en kunnig kärna som ges ansvaret att hålla ihop utvecklingen, systematiskt i nätverksformat inhämta erfarenheter och tillhandahålla tips och råd. På detta sätt befordras kreativiteten och utvecklingen går framåt i ökad takt.

Särskilda utbildningsanordningar krävs för att kunna öva förmågan att i förband fullt ut kunna öva sina uppgifter med skarp ammunition. Försvarsmakten har utarbetat en plan för var och hur dessa skall utformas.

Tekniken innebär möjligheter att öva med sensorer som dokumenterar förlopp och kan utnyttjas för att under pågående strid simulera resultat av vapenverkan och i efterhand inhämta erfarenheter av den genomförda verksamheten. Sådana utbildningsanordningar är relativt kostbara och kräver att personal avdelas för skötsel och drift, varför Försvarsmakten endast har möjlighet att anlägga ett fåtal. Tillgången till relevant infrastruktur och anordningar för utbildning av förband och officerare kommer att bidra till utvecklingen av taktik, stridsteknik och teknik.

Den beslutade byggnationen av fem utbildningsanläggningar med olika syften och kapacitet för strid i bebyggelse, har dock fördröjts under drygt två års tid i avvaktan på försvarsbeslutet och det är anmärkningsvärt att den av Försvarsmakten beslutade byggnationen bl a på Livgardet under 2005 har stoppats.

Bristen på utbildningsanordningar har inneburit att övningsverksamheten i stor utsträckning uteblivit. Utbildningsmålen för förband är i hög grad beroende av tillgången på anläggningar och en förutsättning att nå spetskompetens. Detta är ett skäl till att Försvarsmakten idag uppvisar brister vad avser MOUT.

2.4.2 Överväganden

Ett avgörande steg i Försvarsmaktens reformering mot ett ”insatt insatsförsvar” är att insatsorganisationen som en naturlig del av den grundläggande försvarsförmågan inom ramen för huvuduppgiften väpnad strid, behärskar förmåga att genomföra militära operationer i den urbana terrängen.

Mot bakgrund av det ovan presenterade läget, kan detta mål inte uppnås på kort tid. Det viktiga är att komma igång med full kraft. Överväganden rör därför främst hur Försvarsmakten skall inleda denna utveckling de närmaste åren. Erfarenheter och slutsatser från den genomförda verksamheten utgör grunden för att efterhand sätta upp mer långsiktiga mål.

Koncept för utbildningsmål och påverkan på materielbehov m m, har utformats i tre principiella ambitionsnivåer: ”Bas, tillägg och spets”⁷. Under dessa rubriker har utredningen från MSS utvecklat olika förslag.

Tre alternativ har övervägts för utveckling i närtid av förmåga att verka i urban terräng:

- Att rikta utbildning och resurser till ett fåtal förband som specialiseras, jämför stadsskyttebataljoner.

⁷ Benämningarna är preliminära. Förmågekraven avses inarbetas i den normala specifikationen av förbandsmålsättningar.

- Att höja nivån på bredden av insatsförband inom Försvarmakten.
- En kombination av alternativen ovan.

Försvarmakten har valt att gå vidare med det senare alternativet, med följande motiv:

Det är nödvändigt att driva utvecklingen mot spetsförmåga genom ett mindre antal förband, dels för att identifiera de väsentligaste kraven i verksamheten, dels för att kunna utveckla effektiva koncept för utbildning och träning, dels för att utveckla taktik och stridsteknik för de högre konfliktnivåerna. Dessa förband tjänar som förebilder och upprätthåller hög duglighet att tillgå för nationella eller internationella behov. Utbildningen är resurskrävande vad avser att få fram utbildade instruktörer och chefer, förbandsutbildningstid och tillgång till adekvata utbildningsanordningar, varför det inledningsvis är praktiskt att driva spetsutbildning under termin 3 eller genom fortsättningsutbildning. I närtid bör sådana satsningar riktas mot förband ingående i ”*Nordic Battle Group*”, jämte några andra enheter.

Samtidigt är det nödvändigt att höja förmågan inom Försvarmakten genom att inleda grundläggande soldatträning och basutbildning för förband och funktioner på stor bredd under urbana omständigheter. Att blanda in förbanden och skolorna på stor bredd bidrar till kreativitet och värdefullt engagemang, men kräver koordinering och synkronisering. Basutbildning av soldat, grupp och funktion, kan genomföras utan tillgång till särskilda utbildningsanordningar.

Det förekommer åsikter såsom att detta är något som rör internationella operationer och är något som endast markstridskrafterna (armén) skall ägna sig åt. Det är uppenbart att MOUT-förmågan är efterfrågad i internationella operationer, men också för försvar och skydd av våra bebyggda och befolkade områden i Sverige. Städer, hamnområden, flygplatser/-baser oavsett var, uppvisar samma krav, varför MOUT måste vara en fråga för hela Försvarmakten.

Den urbana miljön, och dess förutsättningar, ställer i flera avseenden mer komplicerade krav på förbandens förmåga och uppträdande, än vad som är fallet t ex vid genomförande av operationer i småbruten terräng. Eftersom utbildningstiden idag är fylld av verksamhet, är det nödvändigt att överse möjligheterna, dels hur denna verksamhet kan anpassas mot kraven i den urbana miljön, dels att ta ställning till vilka delar av dagens övningsverksamhet som skall begränsas eller utgå till förmån för förmåga att verka i urban terräng. För att snabbt nå de högre förbandsmålen i urban terräng, är det nödvändigt att förlägga sådana övningar till den tredje terminen eller under fortsättningsutbildning. Först efter det att dagens operativa krav, TOEM och utbildningsplaner förändrats kan det vara möjligt att nå högre förbandsmål i urban terräng under termin 2.

Vad gäller materielbehov, finns förslag i olika nivåer, ("bas, tillägg och spets"), att anskaffa utbildningsmateriel och att förse förbanden med grundläggande utrustning. Förslagen omfattar anskaffning av exempelvis knä- och armbågsskydd, skyddsglasögon, sambandsmateriel för kommunikation inom grupp, vissa ammunitionseffekter för inbrytning genom väggar och stängda dörrar, men också utrustning som föreslås disponeras för att upprätthålla "tilläggsförmåga" samt specialutrustning till förband som skall nå "spetsförmåga". Viss anskaffning är idag beslutad för markstridsförband inom armén. En hel del återstår dock att överväga vidare, dels vad gäller utrustning inom övriga förband med markoperativ relation, dels vad avser hur förmågeutvecklingen skall drivas vidare i mer precisa termer.

2.4.3 Förslag till åtgärder

Tre åtgärder är i närtid särskilt prioriterade för att skapa förutsättningar för att öka förmågan till strid i urban terräng:

Förändrat synsätt

Inom Försvarmakten måste förhållningssättet i grunden förändras avseende behovet av och förutsättningarna för utbildning i väpnad strid. Idag ägnas utbildningstiden vid förbanden i huvudsak till att öva förbanden i mer eller mindre obebbyggd terräng, den bebyggda terrängen ges endast några dagars övningstid ofta i slutet av utbildningstiden. För att nå upp till förmågan att kunna lösa huvuduppgifter i urban terräng, är det nödvändigt att avdela betydligt mer tid i sådan miljö fördelat över alla skeden av utbildningen. Detta ställer krav på ett nytt synsätt.

Om förmåga att i förband kunna lösa huvuduppgifter i urban terräng skall få ett reellt genomslag i insatsorganisationen, måste Försvarmakten utifrån en helhets-syn, förändra ambition och innehåll, samt genomförandet av officersutbildning och förbandsutbildning relativt dagens utbildningsplaner. Detta innebär översyn av doktrinutvecklingen, operativa koncept, taktik och kraven på insatsförbanden (TOEM), stridsteknik och i förlängningen även kraven på förbandens organisation och utrustning.

För att inte utbildningsverksamheten skall gå i stå ytterligare en period, är det rimligt att ovanstående åtgärder, utifrån dagens kunskaper drivs vidare parallellt och att synkronisering och koordinering sker efterhand.

Utvecklingen har inletts främst inom arméns manöverförband, men för att den skall kunna drivas vidare på större bredd, omfatta understödjande enheter, ledning, logistik m m och med större genomslag i insatsorganisationen som helhet, bedöms kompletterande avvägningsbeslut behöva fattas inom ramen för BU 07. I förlängningen torde en fortsatt dialog med Regeringskansliet behövas avseende kraven på operativ förmåga.

Utveckling av gemensamt koncept för genomförande av insatser

Den konceptutveckling som idag sker inom Försvarmakten bygger i huvudsak på studier, spel, övningar på civil mark, analys av utländska erfarenheter och internationell samverkan. Det är mycket viktigt att Försvarmakten successivt värderar koncepten och utvecklar dessa vidare.

Försvarmakten avser med stöd av förband, skolor och centra inom alla försvarsgrenar utveckla ett gemensamt koncept för att bedriva utbildningar och övningar, så att utvecklingen kan drivas fram på ett avvägt och effektivt sätt. Denna utveckling skall ske i nära samverkan med utvecklingen inom EU och partners i NATO, för att säkerställa interoperabilitet med övriga stridskrafter inom ramen för internationell krishantering.

Ett viktigt led i att över tiden utveckla kompetens och nya koncept, är att på olika sätt inhämta, bearbeta och dokumentera erfarenheter från operationer och övningsverksamhet (*lessons identified*) och vidta nödvändiga förändringar (*lessons learned*), t ex fastställa och utbilda på förändrade metoder, när så krävs.

Utveckling av utbildningsanordningar och materiel

För att kunna utveckla förmågan i närtid avser Försvarmakten gå vidare enligt de beslut som är tagna avseende ambition och utbyggnad av utbildningsanordningar för insatser i urban terräng. Dessa utbildningsanläggningar utgör en viktig förutsättning för att utveckla såväl grundläggande förmåga att i förband lösa huvuduppgifter i urban miljö som att utveckla spetsförmåga. Hindren för att bygga utbildningsanordningar bör snarast undanröjas.

Med hänsyn till att endast ett fåtal anläggningar finns tillgängliga idag och att fattade beslut om byggnation ännu inte kunnat effektueras, måste planerad förbandsövningsverksamhet överses.

De förslag till materielutveckling som bl a MSS lämnat i sin rapport, bör övervägas inom ramen för fortsatt planering. Planerad anskaffning bör fortgå och möjligheterna att forcera sådan utrustning som bedöms viktig för NBG bör särskilt beaktas.

2.4.4 Förslag till utveckling av insatsförbanden

Förbandsutbildningen skall utvecklas så att förmågan att verka i urban terräng ökar och blir en naturlig del av vår grundläggande försvarsförmåga inom ramen för huvuduppgiften väpnad strid. Målet är att insatsförbanden, efterhand som övningsverksamhet genomförts under tredje terminen, skall nå förmåga att lösa sina huvuduppgifter i urban terräng, d v s spetsförmåga. Grundutbildning skall resultera i att soldat och grupp under första terminen når basförmåga, att kunna överleva i urban terräng, genomsöka och försvara egen arbetsplats och funktioner skall kunna lösas i begränsad omfattning. Slutmål för grundutbildning (termin 2), skall vara att i kompani och system kunna nå förmåga att lösa huvuddelen av uppgifterna i urban terräng, s k tilläggsförmåga.

Grunderna för utbildningen återfinns idag i FörbR FM MOUT och MSS utbildningsanvisningar för SIB. För att relevanta målsättningar skall uppnås för hela insatsorganisationen erfordras att SSS och LSS samarbetar i utvecklingen av koncept och utbildningsanvisningar, i fortsatt utbildning av instruktörer, systemoperatörer/piloter/sjömän och chefer för förband på olika nivåer, samt successiv utbyggnad av för ändamålet särskilda utbildningsanordningar.

Förslag till målsättning för utbildningsåret 2005/2006

Samtliga förband som utbildas att verka på marken skall uppnå basförmåga. (Inga krav på särskilda utbildningsanordningar.) Förutom manöverförband inom armén och amfibiekåren inbegrips härvid lednings-, underrättelse-, understöds-, skydds- och logistikförband som grupperar eller verkar på marken inom insatsorganisationen.

Lätt mekaniserat kompani (LG) skall inom ramen för organisations- och metodförsök identifiera och nå del av spetsförmågan, kunna lösa samtliga uppgifter i urban terräng. Denna förmåga kräver tillgång till särskilda utbildningsanordningar.

Utbildning av officerare och systemoperatörer/piloter/sjömän inriktas mot att kunna utbilda och verka i nivå basförmåga, samt att identifiera, kunna utbilda mot och verka med tilläggs-/spetsförmåga under utbildningsåret 2006/2007.

Förslag till målsättning för utbildningsåret 2006/2007 (inklusive termin 3)

Samtliga förband som utbildas skall uppnå tilläggsförmåga, innebärande att huvuddelen av uppgifterna för kompani och system skall kunna lösas i urban terräng.

Bataljonsledning, lätt mekaniserat kompani (LG), förstärkt pansarskyttekompani (90/122), luftburen skvadron, amfibieskyttekompani, flygbasskydds-enhet, jämte förband i Nordic Battle Groups s k ”kärna” skall uppnå spetsförmåga i urban terräng. Förmåga och kompetens vid dessa förband utgör därefter bas för fortsatt utveckling.